

elismerik kormányát, így november 2-án ismét beleegyezett a menlevelek tiszteletben tartásába és abba, hogy területen kívüli státust kapjanak azok az épületek, ahol a menlevelek birtokosai laknak. Ennek az egyezménynek eredményeként a katonai hatóságok visszahozták Budapestre a menlevéllel rendelkező mozgósított zsidókat, és egy külön „idegengyűjtő” századba helyezték őket, amely a Benczúr utcában állomásozott. Ez a század nemsokára több ezer „újoncot” számlált, és alegységekre kellett bontani. Azokban az egységekben, melyeket nem adtak át a németeknek, az embereknek tűrhető soruk volt, mert Stella Adorján írónak, a magas kitüntetésekkel rendelkező tartalékos tisztnak, aki összekötőként tevékenykedett a Zsidó Tanács és a katonai hatóságok között, sikerült szoros kooperatív kapcsolatokat kiépítenie Herbeck József ezredes, a honvédelmi minisztérium illetékese és a Zsidó Tanács akkori két vezető tagja, Földes és Stöckler között.⁶⁸

Néhány munkaszolgálatos-század, különösen a védettek, kaptak némi segítséget Gobbi Ede századostól is, aki ekkor a Budapesten állomásozó összes munkaszolgálatos-század parancsnokaként tevékenykedett. Gobbi figyelmeztette például a semleges országok képviselőit a védett századokat fenyegető közvetlen veszélyre. A svédek által védett századok valamivel kedvezőbb helyzetben voltak, mint a többiek, Wallenberg nagyobb erőfeszítéseinek köszönhetően.

Sok munkaszolgálatost gyalogmenetben hajtottak a határ felé, többségüket azonban Budapesten, a Józsefvárosi pályaudvaron vagonírozták be, a vidéki deportálásokra emlékeztető körülmények között. A németeknek végül átadott zsidó munkaszolgálatosok létszámát 50 000 főre becsülik.⁶⁹ Sorsuk alig különbözött a leghírhedtebb koncentrációs táborokba zárt zsidókétól.⁷⁰

A Vörös Hadsereg közeledtével a nyilasok és SS-beli szövetségeseik garázdálkodni kezdtek, és a munkaszolgálatosok százait gyilkolták meg hidegvérrel.⁷¹ Az életben maradtakat elhajtották a Harmadik Birodalom felé. Sokan közülük végül a mauthauseni és később a günskircheni táborban kötöttek ki.

A munkaszolgálatosok sorsában osztozott az a sok ezer zsidó férfi és nő is, akiket erőltetett gyalogmenetben hajtottak el az óbudai téglagyárból. Sokan elpusztultak a „Keleti fal” építése közben; sokukat különféle koncentrációs táborokba szállították át 1945 tavaszán, mikor a szovjet csapatok az osztrák határhoz közeledtek.⁷² A szerencsésebbeket, főképp azokat, akik igazi vagy hamisított menlevéllel rendelkeztek, visszavitték Budapestre, és az ún. nemzetközi gettóban helyezték el.